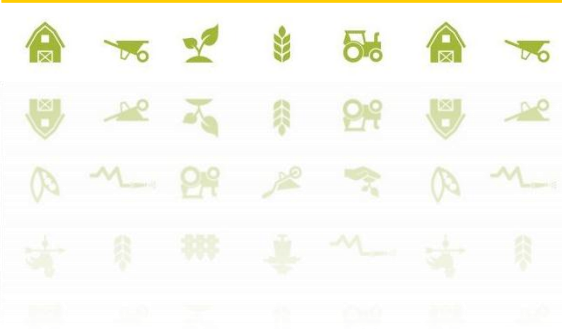

EEN SUCCESVOLLE WEIDEVERNIEUWING BEGINT MET EEN BEWUSTE RASSENKEUZE

Auteurs:

Alex De Vlieghe
ILVO Plant, Teelt en Omgeving

Dirk Martens
LTC Waasland

An Schellekens – Gert Van de Ven
Hooibeekhoeve

Geert Rombouts – Mathias Abts
Dep. Landbouw & Visserij -
voedergewassen

Met medewerking van: Semzabel – sectie groenvoeders

Artikel: 2013/4
Overname toegelaten mits
bronvermelding en integrale
overname figuren en tabellen

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	3
1. Waarop moeten we ons baseren?.....	5
1.1 Engels raaigras.....	5
1.2 Andere grassen	6
1.3 Klaver	6
1.4 Hoeveelheid zaaizaad	7
2. Mengsels 2013	8
2.1 Enkelvoudige weidemengsels	9
2.2 Complexe weidemengsels	11
2.3 Weidemengsels met klaver	13
2.4 Maaimengsels.....	14
2.5 Maaimengsels met klaver.....	16
2.6 Weidemengsels voor paarden	17
3. Mengselkeuze	18

In tegenstelling tot andere teelten is het bij grasland de bedoeling dat het na inzaai blijft aanliggen voor minimaal vijf jaar. Hoe langer de grasmat kwalitatief goed en productief blijft, hoe rendabeler de graslandvernieuwing en hoe gunstiger voor het milieu.

De keuze van het graszaadmengsel en de manier van aanleg hebben gevolgen voor opbrengst van grasland gedurende meerdere jaren.

Door een goede uitbating waarbij mengmest in goede omstandigheden wordt aangebracht, waar indien mogelijk grazen en maaien wordt afgewisseld en waar in geval van maaien geen te zware sneden binnen een korte veldperiode worden geoogst, hoeft het perceel minder snel weer gescheurd te worden. Immers, scheuren van een meerjarige zode gaat vaak gepaard met grote stikstofverliezen.

Rasverschillen zijn belangrijk, doch verdwijnen in het niets bij een slechte uitbating! De keuze van de betere rassen kan een meeropbrengst opleveren van 10 %, maar verschillen in uitbating kunnen oplopen tot meer dan het dubbele! Alleen wie een gepaste mengselkeuze weet te combineren met een goed management bekommt optimale resultaten. Hierbij kan het gebruik van een graslandkalender een nuttig instrument zijn.

Naast een zorgzame voorbereiding van het zaaibed, is een bewuste keuze van het zaadmengsel bepalend voor het te verwachten succes van de weidevernieuwing.

1. WAAROP MOETEN WE ONS BASEREN?

Het combineren van maaien en grazen stelt andere eisen aan het mengsel dan uitsluitend maaien. Sommige mengsels bevatten uitsluitend Engels raaigras (enkelvoudige mengsels), anderen bevatten naast Engels raaigras ook nog één of meerdere andere grassoorten (complexe mengsels). Complexe mengsels moeten voor 1 september worden gezaaid, zodat alle grassoorten de kans krijgen om zich vóór de winter voldoende te ontwikkelen en een kans te maken om zich in de zode te vestigen. Door het toenemen van het maaigebied en de verlaging van de bemestingslimieten krijgen enkele andere soorten de kans om zich in het grasbestand te handhaven. Door een deel van het grasland uitsluitend te maaien komen andere grassoorten in beeld.

De samenstelling van de mengsels kan van jaar tot jaar en soms zelfs binnen hetzelfde jaar veranderen met behoud van de naam van het mengsel. Oordeel op basis van het officiële groene keuringsetiket en de kwaliteit van de voorkomende soorten en rassen zoals ze zijn beschreven in de Belgische of Nederlandse Beschrijvende Rassenlijst en laat u zeker niet leiden door de welluidende namen van aangeboden mengsels.

1.1 Engels raaigras

Bij intensief gebruik kiest men best voor Engels raaigras (*Lolium perenne*). Het combineert het best alle gewenste landbouwkundige eigenschappen zoals een hoge droge stof opbrengst, goede langleefbaarheid, voldoende droogteresistentie en wintervastheid en een hoge grasopname zowel bij begrazing als bij het voederen van graskuil. Voor overwegend of uitsluitend maaigebied kan overwogen worden om naast de vroege en tussentypen van Engels raaigras rietzwenkgras, beemdlangbloem of *Festulolium* aan het mengsel toe te voegen. Voor gemengd gebruik (begrazen en maaien) genieten halfvroege en late typen met een doorschietdatum die niet te ver uit elkaar liggen (± 14 dagen) de voorkeur. De rassen in zulk mengsel die het vroegst doorschieten zijn best tetra's, omdat die beter door het vee worden afgegraasd, ook al zijn ze dan reeds ietwat stengelrig, ze hebben een betere roestresistentie en starten iets vroeger in het voorjaar.

Let wel: voor percelen waar klaver werd ingezaaid kan nog steeds geen derogatie bekomen worden.

Met de invoering van het huidige mestdecreet werd de totale aanvoer van stikstof op gemaaid grasland beperkt tot maximaal 300-310 werkzame N/ha. Bij combinatie grazen en maaien blijft de norm voor werkzame N zelfs beperkt tot 235-245 eenheden werkzame N. Voor zandgrond geldt daarbij telkens de laagste norm. Dit resulteert in een belangrijke beperking van het aanbod aan opneembare stikstof, zodat we nog moeilijk kunnen spreken over een intensieve uitbating.

In deze omstandigheden kan witte klaver zich goed vestigen en stikstof uit de lucht fixeren die deels ook ter beschikking komt van het gras. Als gevolg van de strenge normen zijn er steeds meer voorstanders om voor alle weiden 3 à 4 kg/ha klaver mee uit te zaaien. De meerkost ervan is snel terug verdiend.

Meerdere rassen komen in verschillende mengsels voor. Bij Engels Raaigras komen 45 rassen in meerdere mengsels voor. Het ras Option komt in tien verschillende mengsels voor, Besser, Roy en Virtuose komen in acht en Humbi1, Romark en Telstar komen in zeven verschillende mengsels voor.

1.2 Andere grassen

Timothee, beemdlangbloem, rietzwenkgras en veldbeemdgras moeten net als klaver best vóór 1 september worden gezaaid om zich voldoende te kunnen vestigen

Door de strenge mestwetgeving kan grasland minder intensief worden uitgebaat. Daarbij komt dat meer en meer melkkoeien het jaar rond worden opgestald, met als gevolg dat meer en meer graslanden uitsluitend worden gemaaid. Meteen komen nieuwe mengselsamenstellingen op de markt die hierop inspelen en zien wij onder andere *Festulolium* (dit is een kruising tussen een *Festuca* en een *Lolium* zijn intrede doen.

Ook rietzwenkgras is een grassoort die onder maaivoorwaarden gemiddeld 10 % meer opbrengst kan halen dan Engels raaigras en bovendien veel minder droogtegevoelig is dan raaigras en timothee. Rietzwenkgras (*Festuca arundinaceae*) is zeer geschikt in zowel droge als natte omstandigheden en zeer productief onder maaioomstandigheden, maar wat verteerbaarheid en zodedichtheid betreft is het minder goed dan Engels raaigras. Rietzwenkgras komt

uit oogpunt van structuuraanbreng (-waarde) in het rantsoen meer in beeld omwille van het stimulerend effect op de kauwactiviteit. Ondanks recente aandacht inzake veredeling naar zachtbladige rassen, is deze soort voorlopig nog niet geschikt voor graasweiden omdat de dieren het mijden bij het grazen.

Op droge zandgronden kan een aanvulling met veldbeemd (*Poa pratensis*) interessant zijn om de zode gesloten te houden.

Bij een meer extensief gebruik (< 200 kg N/ha), op goed vochthoudende bodems of bijvoorbeeld jongveeweiden, kunnen beemdlangbloem en vooral timothee (omwille van de persistentie) een meerwaarde geven aan het mengsel.

De grasmengsels waarin niet uitsluitend gebruik wordt gemaakt van Engels raaigras vermelden we onder de noemer van complexe mengsels. Deze zijn de laatste jaren, vooral voor wat betreft de maaimengsels, sterk toegenomen. Van de 57 beschreven mengsels die de vermelde firma's vandaag op de markt brengen, zijn er meer dan 60 % mengsels, met inmenging van andere grassoorten dan Engels raaigras of klaver. Bijna 1/3 van de aangeboden mengsels zijn uitsluitend bedoeld om te maaien. Hiermee wil men duidelijk tegemoet komen aan bedrijven die hun dieren niet meer weiden.

1.3 Klaver

Doordat derogatie niet kan worden gecombineerd met de gras-klaver premie zien we de belangstelling ervoor terugvallen. Toch worden nog acht klavermengsels aangeboden. Grassoorten in combinatie met klaver (rood en wit) kunnen op zijn minst een vergelijkbare productie en kwaliteit opleveren ten opzichte van Engels raaigras dat bemest wordt naar de huidige hoogst toegelaten N-norm en dit bij een beduidend lagere N-bemesting (uit kunstmest) dan voor gras. Hiermee kan men een aanzienlijke besparing van chemische N-meststoffen realiseren. Uit divers onderzoek is gebleken dat de N-fixatie door klaver geen noemenswaardige verhoging van de nitraatrest tot gevolg heeft.

Voor meerjarige weiden is het aangewezen te kiezen voor witte klaver omdat rode klaver bij begrazing snel verdwijnt. Toch wordt er in de biologische landbouw soms geopteerd om bij de aanleg van gras-klaver voor blijvend grasland rode klaver én witte klaver in te schakelen. Rode klaver komt sneller tot ontwikkeling en levert een heel productieve eerste maaisnede. Ten gevolge van begrazing zal de rode klaver snel verdwijnen en behoudt men een goede graasweide met witte klaver.

Het is belangrijk te weten dat klaver een hogere pH van de grond vereist en een ruime kaliumbemesting vraagt. Ook bij de oogst vereist klaver een iets andere aanpak. Bij alle bewerkingen is voorzichtigheid geboden om al te groot bladverlies te voorkomen en het asgehalte in de kuil te beperken. Schudden wordt best beperkt tot één beurt en het droge stofgehalte van de voordroog mag niet te hoog oplopen – liefst niet hoger dan 40 %.

Slechts drie rassen komen meermaals in de gras-klavermengsels voor: Riesling (witte klaver) komt drie maal voor en Violetta en Merian (rode klaver) beiden twee maal.

1.4 Hoeveelheid zaaizaad

Tetraploïde rassen hebben grotere zaden met een duizendkorrelgewicht dat 1,5 keer groter is dan dat van diploïde. Bij het gebruik van enkel diploïde rassen is 30 kg ruim voldoende, bij enkel tetra rassen hebben we 45 kg/ha nodig.

Mits een goede zaai techniek en een mengsel van diploïde en tetraploïde rassen, volstaat een zaadhoeveelheid van 35 à 40 kg/ha. Later zaaien betekent tevens een aanpassing van de hoeveelheid zaai zaad. Door minder gunstige omgevingsomstandigheden dient bij late zaai de hoeveelheid opgetrokken te worden.

Wil je een grasmengsel gebruiken waarbij je zelf klaver bijmengt dan is volgende verhouding aan te raden: 3 à 4 kg witte klaver/ha, 7 kg/ha rode klaver + 20 kg/ ha Engels raaigras.

Bespaar liever op de zaadhoeveelheid dan op de prijs en de kwaliteit van het mengsel.

Grassen zoals Engels raaigras worden 2 cm diep gezaaid. Klaver en grassoorten met kleine zaden zoals timothee worden slechts 0,5 tot maximum 1 cm diep gezaaid om een goede opkomst te verzekeren. Indien dergelijke soorten in het mengsel aanwezig zijn dient de zaaimachine extra nauwkeurig naar zaaidiepte afgesteld te worden. Regelmatig mengen van de zaden in de zaadbak is nodig om een homogene verdeling van de soorten over het perceel te bekomen. Secuur werken is hier de boodschap!

2. MENGSELS 2013

Het is voor de landbouwer niet eenvoudig om de mengsels, zoals ze in de handel worden aangeboden, met elkaar te vergelijken. In reclamefolders wordt meestal enkel de naam van het mengsel vermeld en de kwaliteiten ervan uitvoerig benadrukt wat op zich niet onbelangrijk is natuurlijk. De samenstelling wordt zelfs niet altijd vermeld al doe je er goed aan hierop aan te dringen bij uw handelaar.

Aan de belangrijkste firma's wordt jaarlijks gevraagd om vrijwillig de samenstelling van hun voornaamste mengsels mee te delen. Voor dit jaar is dat de samenstelling zoals die in het voorjaar 2013 op de markt werden gebracht. Het is verheugend vast te stellen dat de verschillende bedrijven hieraan telkens weer zeer vlot meewerken. Dit jaar mochten wij de gegevens ontvangen van 6 belangrijke spelers op de markt.

We willen er nochtans op wijzen dat de opname van een mengsel in dit overzicht geen zekerheid biedt dat elke zak zaaizaad die van dat mengsel in de handel wordt gebracht perfect dezelfde samenstelling zal hebben zoals opgegeven. We raden dan ook aan om bij uw handelaar vooraf navraag te doen naar de precieze samenstelling en deze na levering te verifiëren op het groene keuringsetiket.

In onderstaand overzicht zijn de mengsels ingedeeld in zes groepen (aantal mengsels):

1. enkelvoudige weidemengsels	(18)
2. complexe weidemengsels	(15)
3. weidemengsels met klaver	(5)
4. maaimengsels	(10)
5. maaimengsels met klaver	(5)
6. weidemengsels voor paarden	(4)

Bij elk mengsel staat de mandataris/bereider weergegeven.

Voor elk ras staat vermeld op welke aanbevolen rassenlijst het is ingeschreven B(elgische) of N(ederlandse). Indien er niets vermeld is, betekent dit dat het ras op geen van beide catalogi is ingeschreven of aanbevolen zodat er niet direct landbouwkundige gegevens voor onze regio van bekend zijn. Voor beemdlangbloem en veldbeemdgras evenwel dient opgemerkt dat er algemeen weinig rassen beschikbaar zijn en er bijna geen rassen op de hoger vermelde rassenlijsten staan ingeschreven.

Bij Engels raaigras wordt melding gemaakt van de ploïdegraad: DI(ploïd) of TETRA(ploïd).

Bij alle mengsels voor blijvend grasland staat bij de mengselnaam het aandeel (gewichtspercentage ten opzichte van het totaal gewicht) dat wordt ingenomen door tetraploïde rassen Engels raaigras.

Bij Engels raaigras is ook het type weergegeven: V(roeg), T(ussentype) of L(aat) doorschietend. In totaal wordt de samenstelling van 57 mengsels weergegeven. .

Het overgrote deel van het Engels raaigras dat in de mengsels voorkomt namelijk 78% van de 45 rassen, zijn rassen die voorkomen op de Belgische (20) of Nederlandse (23) rassenlijst.

2.1 Enkelvoudige weidemengsels

Onder enkelvoudige weidemengsels verstaan we grasmengsels met uitsluitend Engels raaigras. In het huidige aanbod gaat het over 17 mengsels. Voor wat betreft ploïdegraad zien we 1 mengsel met uitsluitend tetra's en drie mengsels met enkel diploïd Engels raaigras. Gemiddeld over alle mengsels bedraagt het tetraploïde aandeel 48,8 %.

Het is reeds langer bekend dat de kwaliteiten van diploïde en tetraploïde rassen mekaar goed aanvullen. Scoren de diploïde meestal beter inzake opbrengstvermogen en persistentie, dan zijn de tetra's meestal beter inzake smakelijkheid en kroonroestresistentie.

Qua types wordt verhoudingsgewijs gebruik gemaakt van 1 % vroege, 49 % tussentype en 51 % late rassen.

Tien van de 18 enkelvoudige mengsels bestaan voor 100 % uit rassen uit de Belgische of Nederlandse rassenlijst.

Slechts drie rassen Engels raaigras worden door twee verschillende firma's gebruikt in hun mengsel, het gaat hier om de rassen Besser, Virtuose en Romark.

Tabel 1: Enkelvoudige rassen - deel1

rasnaam	soort	ge- wichts%	type	ploïdie- graad (%TETRA)	B	NI
AVEVE						
SUPERSTAR EXTRA				70%		
TELSTAR	Engels raaigras	20%		DI		
HUMBI	Engels raaigras	10%	L	DI		
FROY	Engels raaigras	40%	T	TETRA		
FLORIS	Engels raaigras	20%	L	TETRA	B	
DEXTER	Engels raaigras	10%	T	TETRA	B	NI
AVEVE						
SUPERSTAR PRIMA				50%		
CANCAN	Engels raaigras	20%	L	DI	B	
DEXTER	Engels raaigras	10%	T	TETRA	B	
INDIANA	Engels raaigras	10%	V	DI	B	
HUMBI	Engels raaigras	20%	T	DI		
BESSER	Engels raaigras	10%	T	TETRA	B	NI
FLORIS	Engels raaigras	30%	L	TETRA	B	
AVEVE						
SUPERSTAR TETRA				70%		
PREMIUM	Engels raaigras	10%	L	DI	B	
HUMBI	Engels raaigras	20%	L	DI		
GRACIOSA	Engels raaigras	35%	T	TETRA	B	
DEXTER	Engels raaigras	10%	T	TETRA	B	
FLORIS	Engels raaigras	25%	L	TETRA	B	NI
BARENBRUG						
MILKWAY PLUS				20%		
BARATA	Engels raaigras	50%	T	DI	B	NL
BARPASTO	Engels raaigras	20%	L	TETRA	B	NI
MELWAYS	Engels raaigras	30%	L	DI	B	
INNOSEEDS						
BIOMAX ==> ECO-ZAAD				35%		
OPTION	Engels raaigras	35%	T	DI		NI
ROMARK	Engels raaigras	30%	L	DI		NI
POLIM	Engels raaigras	35%	L	TETRA	B	NI
INNOSEEDS						
MAX 3 GOLD				0%		
OPTION	Engels raaigras	50%	T	DI		NI
HUMBI 1	Engels raaigras	50%	L	DI	B	NI
INNOSEEDS						
MAX 3 GOLD i-SEED				0%		
OPTION	Engels raaigras	50%	T	DI		NI
HUMBI 1	Engels raaigras	50%	L	DI	B	NI
INNOSEEDS						
MILK MAX TETRA				60%		
OPTION	Engels raaigras	20%	T	DI		NI
ASTURION	Engels raaigras	20%	L	DI		NI
BESSER	Engels raaigras	40%	T	TETRA	B	NI
POLIM	Engels raaigras	20%	L	TETRA	B	NI

Tabel 2: Enkelvoudige mengsels – deel 2

rasnaam	soort	ge-wichts%	type	plöidie- graad (%TETRA)	B	NI
INNOSEEDS						
MILKMAX 0%						
OPTION	Engels raaigras	30%	T	DI		NI
CALVANO	Engels raaigras	30%	T	DI		NI
ASTURION	Engels raaigras	40%	L	DI		NI
INNOSEEDS						
TETRA MAX GOLD 60%						
OPTION	Engels raaigras	20%	T	DI		NI
HUMBI 1	Engels raaigras	20%	L	DI	B	NI
BESSER	Engels raaigras	25%	T	TETRA	B	NI
DIWAN	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
POLIM	Engels raaigras	15%	L	TETRA	B	NI
LIMAGRAIN						
BELPRE 10 + Headstart 40%						
MAURIZIO	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
CANDORE	Engels raaigras	30%	L	DI		NI
ROMARK	Engels raaigras	30%	L	DI		NI
RIVALDO	Engels raaigras	20%	L	TETRA		NI
LIMAGRAIN						
BELPRE 3 + Headstart 70%						
HURRICANE	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
MAURIZIO	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
JALINAS	Engels raaigras	15%	L	DI		NI
ROMARK	Engels raaigras	15%	L	DI		NI
ALCANDER	Engels raaigras	20%	L	TETRA		NI
RIVALDO	Engels raaigras	10%	L	TETRA		NI
LIMAGRAIN						
BELPRE 3 ECO 70%						
FOXTROT Eco	Engels raaigras	30%	L	DI		
POLIM Eco	Engels raaigras	70%	L	TETRA		
LIMAGRAIN						
BELPRE REVITA + Headstart 100%						
HURRICANE	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
MAURIZIO	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
NOVELLO	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
ALCANDER	Engels raaigras	20%	L	TETRA		NI
RIVALDO	Engels raaigras	20%	L	TETRA		NI
PHILIP-SEEDS						
TEDI GREEN 50-50 50%						
MAGISTRAL	Engels raaigras	25%	L	DI		0
MELONI	Engels raaigras	25%	T	DI	B	
ALCANCIA	Engels raaigras	25%	L	TETRA		0
VIRTUOSE	Engels raaigras	25%	T	TETRA		
PHILIP-SEEDS						
TEDI GREEN 70-30 70%						
MAGISTRAL	Engels raaigras	15%	L	DI		0
MELONI	Engels raaigras	15%	T	DI	B	
ALCANCIA	Engels raaigras	35%	L	TETRA		0
VIRTUOSE	Engels raaigras	35%	T	TETRA		
VERLA-SEEDS						
LACTOMAX 75%						
MERKS	Engels raaigras	25%	L	DI	B	
ROY	Engels raaigras	45%	T	TETRA	B	NI
VIRTUOSE	Engels raaigras	30%	T	TETRA		
VERLA-SEEDS						
MULTICUT 60%						
MERKS	Engels raaigras	25%	L	DI	B	
MERGANDA	Engels raaigras	15%	T	DI		
ROY	Engels raaigras	40%	T	TETRA	B	NI
VIRTUOSE	Engels raaigras	20%	T	TETRA		

2.2 Complexe weidemengsels

Tabel 3: Complexe mengsels - deel 1

rasnaam	soort	ge- wichts%	type	ploidie- graad (%TETRA)	B	NI
AVEVE						
SUPERSTAR COMPLEX				55%		
GRACIOSA	Engels raaigras	40%	T	TETRA	B	
PREMIUM	Engels raaigras	20%	L	DI	B	
DEXTER	Engels raaigras	15%	T	TETRA	B	NI
DOLINA	Timothee	15%			B	
BALIN	Veldbeemdgras	10%				
AVEVE						
SUPERSTAR SUPER				50%		
FLORIS	Engels raaigras	35%	L	TETRA	B	
GRACIOSA	Engels raaigras	15%	T	TETRA	B	
PREMIUM	Engels raaigras	20%	L	DI	B	
PERUN	Festulolium	30%				
BARENBRUG						
MILKWAY BEEF				-		
MARA	Engels raaigras	30%			0	
BARIDANA	Kropaar	10%			0	
BAROLEX	Rietzwenkgras	40%			0	
BARFLEO	Timothee	20%			B	
BARENBRUG						
MILKWAY COMPLEX				35%		
BARVITAL	Beemdlangbloem	15%			0	
ROSETTA	Engels raaigras	35%	T	DI		NI
BARNAUTA	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
DROMARA	Engels raaigras	15%	L	TETRA	B	NI
BARFLEO	Timothee	15%			B	
BARENBRUG						
MILKWAY STRUCTO				0%		
BARELITE	Rietzwenkgras	15%			0	
BAROLEX	Rietzwenkgras	70%			0	
BARFLEO	Timothee	15%			B	
BARENBRUG						
MILKWAY VROEG				50%		
BARNAUTA	Engels raaigras	50%	T	TETRA		NI
BARSPRINTER	Engels raaigras	35%				
BARMIDI	Timothee	15%				

In 14 van de 15 complexe weidemengsels komt naast Engels raaigras timothee voor. Beemdlangbloem komt voor in vier mengsels terwijl veldbeemdgras in drie werd opgenomen. Deze laatste soort wordt vooral gewaardeerd omwille van zijn goede tolerantie voor droogte en zijn zodesluitend vermogen. Eén mengsels bevat *Festulolium*. Dit is een kruising tussen rietzwenkgras (*Festuca*) met Italiaans raaigras (*Lolium*). Je kan steeds best navragen om welke kruising het precies gaat indien dit niet is aangegeven.

Verder zijn er twee mengsels waar zachtbladig rietzwenkgras in voorkomt. Eén mengsel hiervan bevat geen Engels raaigras en heeft de bedoeling gras te produceren dat rijk is aan structuur. Ook is er één mengsel dat kropaar bevat.

Uitgezonderd dit laatste mengsel is het aandeel Engels raaigras gemiddeld 73 % over alle mengsels.

Tabel 4: Complexe mengsels (deel2)

rasnaam	soort	ge- wichts %	type	ploidie- graad (%TETRA)	B	NI
INNOSEEDS						
MAX 11 GOLD				0%		
OPTION	Engels raaigras	33%	T	DI		NI
HUMBI 1	Engels raaigras	36%	L	DI	B	NI
MERIFEST	Beemdlangbloem	14%				
CLASSIC	Timothee	14%				
	Veldbeemdgras	3%				
INNOSEEDS						
MAX 4 GOLD				0%		
OPTION	Engels raaigras	40%	T	DI		NI
HUMBI 1	Engels raaigras	45%	L	DI	B	NI
CLASSIC	Timothee	15%				
INNOSEEDS						
MAX 4 GOLD iSeed				0%		
OPTION	Engels raaigras	40%	T	DI		NI
HUMBI 1	Engels raaigras	45%	L	DI	B	NI
CLASSIC	Timothee	15%				
INNOSEEDS						
TETRA MAX TIMO GOLD				55%		
OPTION	Engels raaigras	10%	T	DI		NI
HUMBI 1	Engels raaigras	20%	L	DI	B	NI
DIWAN	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
BESSER	Engels raaigras	25%		TETRA	B	NI
POLIM	Engels raaigras	10%	L	TETRA	B	NI
CLASSIC	Timothee	15%				
LIMAGRAIN						
BELPRE 11 + Headstart				50%		
HURRICANE	Engels raaigras	30%	T	TETRA		NI
MAURIZIO	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
JALINAS	Engels raaigras	20%	L	DI		NI
RIVALDO	Engels raaigras	10%	L	DI		NI
DOLINA	Timothee	20%			B	
LIMAGRAIN						
BELPRE COMPLEX + Headstart				35%		
NIAGARA	Engels raaigras	35%	V	TETRA		
JALINAS	Engels raaigras	15%	L	DI		NI
MERIFEST	Beemdlangbloem	35%				
TILLER	Timothee	15%				
LIMAGRAIN						
BELPRECOS + Headstart				60%		
TELSTAR	Engels raaigras	25%	V	DI		
NIAGARA	Engels raaigras	40%	V	TETRA		
MAURIZIO	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
TILLER	Timothee	15%				
PHILIP-SEEDS						
PRECO-GREEN				50%		
MERLINDA	Engels raaigras	20%	L	TETRA	B	
MELONI	Engels raaigras	30%	T	DI	B	
VIRTUOSE	Engels raaigras	20%	T	TETRA		
ALCANCIA	Engels raaigras	10%	L	TETRA		
COMER	Timothee	20%			B	
VERLA-SEEDS						
OMNI				45%		
MERKS	Engels raaigras	30%	L	DI	B	
VIRTUOSE	Engels raaigras	25%	T	TETRA		
ROY	Engels raaigras	20%	T	TETRA	B	NI
BARVITAL	Beemdlangbloem	15%				
BARFLEO	Timothee	5%			B	
OXFORD	Veldbeemdgras	5%				

2.3 Weidemengsels met klaver

Bij de mengsels met klaver bevat één van de vier mengsels naast witte klaver ook rode klaver en zijn er twee mengsels met naast Engels raaigras ook timothee. Drie van de vijf bevatten 10 gewichts% klaver, bij de twee andere is dit 5 en 8 %.

50 % van het totaal gewicht aan Engels raaigras van deze mengsels bestaan uit tetraploïde rassen. Tetraploïde rassen wordt de eigenschap toegeschreven dat ze meer ruimte laten voor uitbreiding van witte klaver.

Door het huidige mestdecreet blijft de belangstelling voor gras-klavermengsels getemperd, omdat geen derogatie mogelijk is voor percelen ingezaaid met een mengsel van gras en vlinderbloemigen.

Tabel 5: Weidemengsels met klaver

rasnaam	soort	ge- wichts%	type	ploëdie- graad (%TETRA)	B	NI
AVEVE						
SUPERSTAR PRIMA BLANC				60%		
FLORIS	Engels raaigras	20%	L	TETRA	B	
PREMIUM	Engels raaigras	10%	L	DI	B	
GRACIOSA	Engels raaigras	40%	T	TETRA	B	
CANCAN	Engels raaigras	20%	L	DI	B	
RIVENDEL	Witte klaver	10%				
BARENBRUG						
MILKWAY BARDENNE				35%		
ROSETTA	Engels raaigras	30%	T	DI	NI	
BARNAUTA	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
DROMARA	Engels raaigras	15%	L	TETRA	B	NI
BARFLEO	Timothee	30%			B	
ALICE	Witte klaver	5%			0	
LIMAGRAIN						
BELPRE 2 + Headstart				60%		
HURRICANE	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
MAURIZIO	Engels raaigras	20%	T	TETRA		NI
JALINAS	Engels raaigras	15%	L	DI		NI
ROMARK	Engels raaigras	15%	L	DI		NI
ALCANDER	Engels raaigras	10%	L	TETRA		NI
RIVALDO	Engels raaigras	10%	L	TETRA		NI
RIESLING	Witte klaver	10%	L			NI
LIMAGRAIN						
BELPRE OST PATURE + Headstart				45%		
CANDORE	Engels raaigras	15%	L	DI		NI
JALINAS	Engels raaigras	15%	L	DI		NI
ALCANDER	Engels raaigras	20%	L	TETRA		NI
CABRIOLET	Engels raaigras	25%	L	TETRA		NI
DOLINA	Timothee	17%			B	
RIESLING	Witte klaver	8%				NI
VERLA-SEEDS						
MULTICUT +				50%		
MERKS	Engels raaigras	25%	L	DI	B	
MERGANDA	Engels raaigras	15%	T	DI		
ROY	Engels raaigras	30%	T	TETRA	B	NI
VIRTUOSE	Engels raaigras	20%	T	TETRA		
MERWI	Witte klaver	6%			B	
MERIAN	Rode klaver	4%		DI	B	

2.4 Maaimengsels

Opvallend is dat meer en meer mengsels specifiek bedoeld zijn voor 100% maaien. Dit aanbod volgt de trend naar meer opstallen als gevolg van diverse drijfveren waaronder schaalvergroting toch de voornaamste is. In Tabel 6 staan tien maaimengsels vermeld die telkens één tot vier verschillende grassoorten bevatten. In slechts drie mengsels bedraagt het aandeel Engels raaigras minstens 50%. Timothee werd in vijf mengsels (beperkt) ingemengd. Vier mengsels bevatten hoofdzakelijk Italiaans, hiervan bevatten twee mengsels 15% Engels raaigras. Ook is er één mengsel met naast Engels een hoog aandeel gekruisd raaigras.

Festulolium komt in vier mengsels voor. Momenteel loopt in Merelbeke (ILVO) en Geel (Hooibeekhoeve) een LCV-project waarbij onder maai-omstandigheden het potentieel van zowel rietzwenkgras (2 rassen) als *festulolium* (2 rassen) in verschillende combinaties met Engels raaigras en klaver wordt nagegaan.

Eén mengsel is samengesteld uit specifiek droogteresistente grassoorten zoals *festulolium* en kroppaar.

Tabel 6: Maaimengsels

rasnaam	soort	ge- wichts %	type	plöidie- graad (%TETRA)	B	NI
AVEVE						
MIXTAL				65%		
MELTOP	Italiaans raaigras	20%		TETRA	B	
ELVIS	Italiaans raaigras	45%		TETRA		
LASCAR	Italiaans raaigras	35%		DI		
BARENBRUG						
TORNADO 3				25%		
DORIAL	Gekruisd raaigras	35%		DI	0	
BELLEEK	Gekruisd raaigras	25%		DI	0	
BARATA	Engels raaigras	15%	T	DI	B	NI
BARNAUTA	Engels raaigras	25%	T	TETRA		NI
INNOSEEDS						
POWER MAX i-SEED				35%		
ROMARK	Engels raaigras	15%	L	DI		NI
BESSER	Engels raaigras	35%	T	TETRA	B	NI
FOJTAN	Festulolium (lt.x rietzwenk)	10%				
HYKOR	Festulolium (lt.x rietzwenk)	30%				
CLASSIC	Timothee	10%				
INNOSEEDS						
POWERMAX				35%		
ROMARK	Engels raaigras	15%	L	DI		NI
BESSER	Engels raaigras	35%	T	TETRA	B	NI
FOJTAN	Festulolium (lt.x rietzwenk)	10%				
HYKOR	Festulolium (lt.x rietzwenk)	30%				
CLASSIC	Timothee	10%				
INNOSEEDS						
STRUCTODROOGTEMAX				0%		
	Krobaar	35%				
PROMESSE	Timothee	15%				
ASTURION	Engels raaigras	25%	L	DI		NI
	Rietzwenkgras	25%				
INNOSEEDS						
TURBOMAX				60%		
ALAMO	Italiaans raaigras	30%		DI		
JEANNE	Italiaans raaigras	45%		TETRA		
OVAMBO 1	Engels raaigras	15%		TETRA		NI
FOJTAN	Festulolium (lt.x rietzwenk)	10%				
LIMAGRAIN						
BELPRE 11 ECO				60%		
FOXTROT Eco	Engels raaigras	25%	L	DI		
POLIM Eco	Engels raaigras	60%	L	TETRA		
DOLINA Eco	Timothee	15%				
LIMAGRAIN						
BELPRE FESTULOLIUM + Headstart				0%		
TELSTAR	Engels raaigras	35%	V	DI		
DOLINA	Timothee	25%				B
HYKOR	Festulolium (lt.x rietzwenk)	20%				
LOFA	Festulolium (lt.x rietzwenk)	20%				
VERLA-SEEDS						
TITANIC				70%		
MEROA	Italiaans raaigras	70%	0%	TETRA	B	
MERYL	Italiaans raaigras	10%		DI	B	
MERIBEL	Italiaans raaigras	10%		DI	B	
LEMNOS	Westerwolds raaigras	10%			B	
VERLA-SEEDS						
VERLITAL				75%		
MEROA	Italiaans raaigras	50%		TETRA	B	
MERITRA	Italiaans raaigras	10%		TETRA	B	
MERIBEL	Italiaans raaigras	5%		DI	B	
MURIELLO	Italiaans raaigras	20%		DI		
ROY	Engels raaigras	15%	T	TETRA	B	NL

2.5 Maaimengsels met klaver

Tabel 7: Maaimengsels met klaver

rasnaam	soort	ge-wichts%	type	ploëdie- graad (%TETRA)	B	NI
AVEVE						
MIXTAL +				20%		
MELTOP	Italiaans raaigras	20%		TETRA	B	
MERITRA	Italiaans raaigras	40%			B	
LEMTAL	Italiaans raaigras	20%		DI	B	
VIOLETTA	Rode klaver	20%			B	
INNOSEEDS						
EIWITMAX				20%		
OVAMBO 1	Engels raaigras	20%		TETRA		NI
PERSEUS	Festulolium (lt.xbeer)	35%				
	Luzerne	30%				
	Rode/witte klaver	15%				
LIMAGRAIN						
BELPRE OST FAUCHE + Headstart				45%		
NIAGARA	Engels raaigras	35%	L	TETRA		
CANDORE	Engels raaigras	15%	L	DI		NI
ALCANDER	Engels raaigras	10%	L	TETRA		NI
DOLINA	Timothee	25%			B	
MARO	Rode klaver	15%				
PHILIP-SEEDS						
STEEPLE PLUS				70%		
LASCAR	Italiaans raaigras	20%		DI		
MADLEN	Italiaans raaigras	25%		TETRA		
VIRTUOSE	Engels raaigras	10%	T	TETRA		
MERLINDA	Engels raaigras	20%	V	TETRA	B	
SIRENE	Hybride raaigras	15%		TETRA		
VIOLETTA	Rode klaver	10%				B
VERLA-SEEDS						
VERLITAL +				55%		
MEROA	Italiaans raaigras	30%		TETRA	B	
MERITRA	Italiaans raaigras	10%		TETRA	B	
MURIELLO	Italiaans raaigras	25%		DI		
ROY	Engels raaigras	15%	T	TETRA	B	NL
MERIAN	Rode klaver	20%			B	

belangrijk aandeel van Engels raaigras en *festulolium*.

Daar waar in het verleden het vooral de premie was die gemaaid grasland met klaver stimuleerde, zal vandaag de landbouwer kiezen voor maaimengsels met klaver omdat hij op kunstmest N wil besparen en toch nog voldoende ruw eiwit in de kuil wilt behouden. Spijtig dat deze mengsels niet kunnen worden gecombineerd met de hogere runderdrijfmestgift omdat juist deze (250 N totale N uit dierlijke mest) een belangrijke goedkope bron is van kalium zonder dat het de te adviseren N-gift van 200 eenheden werkzame N (vooral in het voorjaar toe te dienen) overschrijdt.

Alle vijf de mengsels bevatten een aanzienlijk aandeel (minstens 10 %) rode klaver. Bij twee mengsels wordt dit gecombineerd met (hoofdzakelijk tetraploid) Italiaans raaigras.

Eén mengsel combineert rode klaver met ¼ timothee naast in hoofdzaak Engels raaigras. Een ander maakt de combinatie met zowel Italiaans als Engels en ook nog eens een hybride raaigras.

Eén van de vijf mengsels (Eiwitmax) bevat als vlinderbloemige in hoofdzaak luzerne met daarnaast rode klaver. Dit naast een

2.6 Weidemengsels voor paarden

Vier aangemelde mengsels werden specifiek samengesteld voor paardenweiden. Naast paarden kunnen ze ook gebruikt worden voor schapen omdat beide diersoorten de gewoonte hebben het gras zeer kort af te grazen.

Naast Engels of soms Italiaans raaigras bevatten deze mengsels veldbeemd- en roodzwenkgras of Engels raaigras van het gazotype. Deze soorten zijn dan wel ietwat minder productief maar hebben de eigenschappen dat ze de manier van afgrazen van paarden goed verdragen. Ook timothee komt in alle mengsels voor. Eén mengsel bevat bovendien ook nog klaver en kruiden.

Tabel 8: Weidemengsels voor paarden

rasnaam	soort	ge- wichts%	type	plöidie- graad (%TETRA)	B	NI
AVEVE						
SUPERSTAR HORSEMIX				0%		
ESQUIRE	Engels raaigras (gaz)	10%				
PREMIUM	Engels raaigras	35%	L	DI	B	
MAXIMA	Roodzwenkgras	15%				
BALIN	Veldbeemdgras	25%				
DOLINA	Timothee	15%			B	
PHILIP-SEEDS						
HIPPO-GREEN				0%		
MILCA	Engels raaigras	25%	L	DI		
MELONI	Engels raaigras	25%	T	DI	B	NI
BALIN	Veldbeemdgras	20%				
SOBRA	Veldbeemdgras	10%				
COMER	Timothee	10%			B	
REVERENT	Rietzwenkgras	10%			0	
INNOSEEDS						
HORSE MAX				20%		
ROMARK	Engels raaigras	20%	L	DI		NI
POLIM	Engels raaigras	20%	L	TETRA	B	NI
MONTREUX	Engels raaigras	23%		DI		
CORAIL	Roodzwenkgras	10%				
CLASSIC	Timothee	15%		DI		
JULIA	Veldbeemdgras	10%				
LIMAGRAIN						
BELPRE EQUISTAR + Headstart				0%		
CANDORE	Engels raaigras	35%	L	DI		NI
JALINAS	Engels raaigras	35%	L	DI		NI
MERIFEST	Beemdlangbloem	10%				
ERECTA	Timothee	10%			B	
GERONIMO	Veldbeemdgras	10%				

3. MENGSELKEUZE

Het is geen sinecure om een grasmengsel te beoordelen op zijn kwaliteit. In de eerste plaats moet het soort mengsel gekozen worden op basis van het gebruiksdoel. Hierbij geven alle firma's voldoende en duidelijke adviezen en aanbevelingen.

Om binnen een type mengsel de kwaliteit te beoordelen is het noodzakelijk de eigenschappen van de aparte rassen te beoordelen. Dit kan men slechts als:

- De samenstelling van het mengsel, zowel rasnamen als inmenghoeveelheden gekend zijn. Hiervoor is dit rapport een goede leidraad, maar vergelijk de vermelde samenstelling zeker altijd met het etiket.
- De eigenschappen van de rassen gekend zijn uit een onafhankelijk onderzoek. Bronnen hiervoor zijn de Belgische beschrijvende en aanbevelende rassenlijst voor voedergewassen en groenbedekkers 2013 ([http://pure.ilvo.vlaanderen.be/portal/nl/publicaties/belgische-beschrijvende-en-aanbevelende-rassenlijst-voor-voedergewassen-en-groenbedekkers-2013\(2e17a6ca-2bf4-4161-b0e4-f878fa036707\).html](http://pure.ilvo.vlaanderen.be/portal/nl/publicaties/belgische-beschrijvende-en-aanbevelende-rassenlijst-voor-voedergewassen-en-groenbedekkers-2013(2e17a6ca-2bf4-4161-b0e4-f878fa036707).html)) en de Nederlandse tegenhanger (www.rassenlijst.info niet online raadpleegbaar).

Laat het duidelijk zijn: de graszaadmengsels worden oordeelkundig samengesteld, maar enkel door het bestuderen van de eigenschappen van de aparte rassen in een mengsel kan je de kwaliteit van het mengsel beoordelen. Vraag gerust LCV om advies:

E: lcv@hooibeek.provant.be T: 014 85 27 07

Kies die mengsels met een hoog inmeng% van rassen met de beste eigenschappen (roestresistentie, opbrengst, .).